

ANR SPACEPOL
HİBRİT ÇALIŞTAY

100 YIL İÇİNDE BAŞKENT OLMAK
VEYA BAŞKENT HALİNE GELMEK

ANKARA

26-27 Nisan 2023

ÇALIŞTAY PROGRAMI

Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara, tarihsel olarak Ancyra ve Angora olarak bilinmektedir. Kurtuluş Savaşı (1919-1922) sırasında Milli Mücadele'nin sembolü haline gelen şehir, 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti ilan edilmiştir. Bu tercihin nedenleri genel olarak Ankara'nın fiziki ve coğrafi konumu, Anadolu'ya açılan bir kapı olması nedeniyle kentin kendine özgü tarihsel ve kültürel duruşu ve Rusya ile yapılan savaşlar sonrasında başkent in Orta Anadolu'ya taşınmasına ilişkin bazı geç dönem Osmanlı tartışmaları olarak değerlendirilmiştir. İlhan Tekeli'ye (2011) göre, "İstanbul, emperyalist ve burjuva ilişkilerinin olduğu kadar klientalist ilişkilere dayalı Levanten yaşamın da simgesiydi. İstanbul'u Ankara lehine terk ederek, bu ilişkileri de terk ediyor, Anadolu'nun Ankara merkezli kalkınmasına ve ulusal modernleşmesine yöneliyorduk" (s. 271).

Kemalist seçkinler, elde kalan toprakların sınırları içinde ulusal bir kimlik ve birlik yaratmak istiyorlardı ve bunu başarmanın en iyi yolu da onlara göre bunu sembolize edecek yeni bir başkent seçmektir. Meltem Ahıska'ya (2001) göre, "milliyetçi fikirler ve uygulamalar, boş bir sayfa olarak görülen Ankara'da yazılacaktı. Ankara, Türk milliyetçiliğini ülkenin siyasi projesi olarak gören cumhuriyetçi elitler için bir 'başlangıç noktası' olarak görülüyordu" (s. 52). Dolayısıyla Ankara, geçmişin temizlenmesini mümkün kılıyordu; kozmopolit Osmanlı İmparatorluğu'ndan farklı yeni bir Türk tarihi burada yazılacaktı. Genç cumhuriyetin modern şehirlerini yaratmak için Carl Lörcher (1925) ve ardından Herman Jansen (1929-38) gibi Alman mimarlara şehir planları hazırlatıldı; bu planlarda şehir merkezi, Altındağ ilçesindeki eski Kale etrafında, modern bulvarlar ve kamusal alanlarla eski şehre bağlanan tamamen yeni bir yerleşim alanıyla birlikte tasarlandı. Jansen'in planı çok güvenilir olmasına ve bütün bir modern kenti ayrıntılı bir şekilde planlamasına ve bir süre titizlikle uygulanmasına rağmen, 1940'tan sonra uygulanması isteksiz hale geldi ve ardından Ankara 1950'lere kadar bir ana plandan yoksun kaldı.

2000'li yıllara kadar, imar planlarının yapılması ve uygulanmasına yönelik bazı girişimler olsa da, konut politikalarının yokluğu nedeniyle kent plansız bir şekilde büyümeye başlamış, kentsel yayılma ve kentin her yerinde “gecekondu”lardan oluşan enformel yerleşimlerin çoğalmasına neden olmuştur. 1980'lerden sonra Ankara, farklı sosyal sınıfların değişen yaşam tarzları ile farklılaşan sosyo-mekânsal özelliklere sahip bir metropoliten alan görünümüne bürünmeye başlamıştır. AKP'nin iktidara gelmesinden sonra, zorla yerinden etmelere, enformel yerleşimlerin çoğunun lüks apartmanlara dönüştürülmesine, ağırlıklı olarak otomobil odaklı yol yatırımlarının, enerji ve madencilik faaliyetlerinin, güvenli siteleri ve gökdelenlerin uygulanmasına, motorlu hareketliliğin teşvik edilmesine ve nihayet ekolojik sorunlara neden olan büyük bir kentsel dönüşüm programı başlatıldı.

Aynı zamanda, Ankara'nın kamusal alanlarının üretimi, her biri kentsel mekânı sembolik olarak işaretlemeye ve kentsel bellekte izler bırakmaya çalışan karşıt siyasi ideolojiler ve özellikle Kemalist-laik modernist ideoloji ile İslami neoliberal ideoloji arasındaki mücadeleden bir meselesi olmaya devam etti. Bu süreçte kent sakinlerinin talepleri ve iradeleri çoğu zaman göz ardı edilmiş, kentin üretimi tepeden inmece bir yaklaşım izlenmiş ve kentlilerle müzakereye, mekânsal adalete ve kent hakkına çok az yer bırakılmıştır.

Bu panelle amacımız, Ankara'da kentsel mekânın sembolik ve politik üretimini ve bunun kentleşme, kentin morfolojisi ve kent sakinlerinin gündelik yaşamı üzerindeki etkisini ele almaktır. Özellikle iki dönemi tartışmak istiyoruz: erken cumhuriyet dönemi ve AKP dönemi, kentleşme modelleri ve çeşitli aktörler (kamu ve özel) arasındaki güç ilişkileri ve mücadelesi açısından. Ayrıca, çatışmalı kentleşme modelleri ve tutarlı bir kentleşme programının yokluğuna bağlı olarak kentin güncel sorunlarına da ışık tutmak istiyoruz. Tartışılacak son soru ise kent sakinlerinin bu süreçteki yeri ve rolü olacaktır. Bu kaotik kentleşme manzarasıyla nasıl başa çıkıyorlar? Hayatta kalma stratejileri ve Lefebvrian teori anlamında kendi algılanan alanlarını yaratmak ve uyum sağlamak için kullandıkları araçlar nelerdir?

26 NİSAN 2023

*Mekan: Ankara Fransız Kültür Merkezi
(Sancak Mah. Konrad Adenauer Cd. No:30, 06550 Çankaya/Ankara)*

09:00 - Hoşgeldiniz ve Açılış Konuşmaları:

Prof. Dr. Gülçin Erdi, ANR SPACEPOL Kordinatörü
Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Sayın Halil İbrahim Yılmaz, Türkiye Kent Konseyleri Birliği Dönem Başkanı
Sayın Hervé Magro, Fransa Büyükelçisi
Sayın Mansur Yavaş, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı

09:30 - Çerçeve Konuşma

Prof. Dr. İlhan Tekeli
"20. Yüzyılda Ankara'nın Kentleşmesi"

10:30 - Panel 1

**Mekanın Sembolik ve Politik Anlamı :
Bir Başkenti (Yeniden) Üretmek ve Dönüştürmek**

Moderatör: Doç. Dr. Faik Gür, Özyeğin Üniversitesi

Prof. Dr. Arda Güçler, NYU Abu Dhabi
"Milleti Simgelemek: Ankara'daki Zafer Anıtı"

Prof. Dr. Bülent Batuman, Bilkent Üniversitesi
"Gelenek, Modern ve İslam: Ankara'da Bir Siyasi Çekişme
Alanı Olarak Mimarlık"

Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu, VEKAM Direktörü, Koç Üniversitesi
"Bellek Mekanları olarak Ankara Müzeleri"

12:30-13:30 : Öğle Arası

26 NİSAN 2023

*Mekan: Ankara Fransız Kültür Merkezi
(Sancak Mah. Konrad Adenauer Cd. No:30, 06550 Çankaya/Ankara)*

14:00 - PANEL 2

Başkentte Kentsel Bellek ve Değişen Mekanlar

Moderatör: Prof.Dr. Gülçin Erdi, Fransa Bilimsel Araştırmalar Merkezi
(CNRS), IFEA İstanbul

Prof. Dr. Mehmet Tuncer, Çankaya Üniversitesi
"Ulus'un Dönüşümü Bağlamında Hacı Bayram Veli Camii
ve Augustus Tapınağı: Medeniyetler Beşiği Ankara"

Prof. Dr. Funda Şenol Cantek, Ankara Üniversitesi
"Ankara'nın Unutulan Azınlıkları ve Mahalleleri"

Dr. Zeki Kamil Ülkenli, TED Üniversitesi
"Genç Cumhuriyetin Gerçekleştiği Kent Ütopyaları Olarak
Ankara ve Atatürk Orman Çiftliği"

Prof. Dr. Cânâ Bilsel, Middle East Technical University
"Başkentin mimarisi ve kamusal açık mekânları: Değişen
toplumsal mekânsal pratikler ve kolektif bellek"

16:00-16:30 : Kahve Molası

16:30 - Film gösterimi

"Taştaki İz" (Güven Park'ın Tarihi)
Can Ertuna'nın belgeseli
& General discussion

18:00 : Kokteyl

27 NİSAN 2023

*Mekan: Ankara Kent Konseyi Binası
Kızılay, Atatürk Bulvarı No: 18, 06050 Altındağ/Ankara*

09:30 - Panel 3

Üretim, Mekan, Kültür ve İnovasyon

Moderatör: Prof Dr. Savaş Zafer Şahin, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Çiğdem Varol, Gazi Üniversitesi
"Başkent'in Meydanı Kızılay'ın Dönüşüm Öyküsü"

Prof. Dr. Bülent Gülçubuk, Ankara Üniversitesi
"Ankara'da Kırsal Kalkınma"

Ankara Rahmi Koç Müzesi Müdürü Özgür Ceren Can
"Anafartalar Çarşısında Kültürel Miras
ve Çağdaş Kamusal Sanat Biraradılığı"

Prof. Dr. Burcu Özuduru, Gazi Üniversitesi
"Ankara'da Alışveriş Merkezleri ve Tüketim Kültürünün Kentle İlişkisi"

12:30-13:30 : Öğle yemeği arası

27 NİSAN 2023

*Mekan: Ankara Kent Konseyi Binası
Kızılay, Atatürk Bulvarı No: 18, 06050 Altındağ/Ankara*

13:30 - Panel 4

Genç Araştırmacılar Paneli

Moderatör: Dr. Zeki Kamil Ülkenli, TED Üniversitesi

Agathe Fautras, Doktora Öğrencisi,
IFEA Araştırmacısı, Sorbonne Üniversitesi
"Başkentte Sıradan ve Sıradışı Kentsel Planlama: Altındağ İlçesi Örneği"

Sibel Akyıldız, Doktora Öğrencisi, Yeditepe Üniversitesi Araştırmacısı
"Atatürk Orman Çiftliği'nin Ankara Siyasal Sistemi
İçindeki Yeri ve Dönüşümü"

Kadir Yavuz Emiroğlu, Doktora Öğrencisi, University of Minnesota
"Bir Başkentte İnsan Yaşamları: Ankara'da Devletle Karşılaşmak"

Dr. Gülşah Aykaç, Öğretim Üyesi
"Çinçin Eğri Yüzey Demektir:
Altındağ'ın İsimsiz Mahallesi ve Son Yirmi Yılın Kentsel Dönüşümü"

16:30 - Kapanış Yuvarlak Masa Toplantısı

Panel tartışmacılarının katılımıyla

17:30 - Kapanış Konuşması